

**БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра русского языка**

**Аннотация к дипломной работе
«Гендерно-нейтральные высказывания
в современной русской речи:
структурно-функциональный аспект»**

Дойлидова Маргарита Витальевна

Научный руководитель –
доцент
Зуева О. В.

РЕФЕРАТ

Структура работы: дипломная работа состоит из введения, 3 глав, заключения, списка использованной литературы и 2 приложений.

Объём работы: 72 с.

Ключевые слова: РУССКАЯ РЕЧЬ, ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ, ГЕНДЕРНО-МАРКИРОВАННЫЕ ЕДИНИЦЫ, НЕБИНАРНАЯ ГЕНДЕРНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ, НЕОМЕСТОИМЕНИЯ, ЭНБИНАТИВЫ, НЕБИНАРНАЯ ГРАММАТИКА.

Цель исследования: выявить и описать гендерно-нейтральные высказывания в речи русскоязычных небинарных людей.

Объект исследования: разговорная речь русскоязычных небинарных персон в её письменном и устном вариантах.

Предмет исследования: формальные и функциональные особенности гендерно-нейтральных высказываний в современном русском языке.

Материал исследования: результаты опроса небинарных персон, расшифровки устных интервью.

Методология исследования: общенаучные методы (наблюдение, сопоставление, анализ, синтез); направленная выборка языкового материала; метод описания и классификации; анкетирование; лингвистический эксперимент; компонентный анализ; контекстуальный анализ.

Научная новизна полученных результатов: впервые использование в русском языке гендерно-нейтральных единиц анализируется как коммуникативная стратегия; в русскоязычный лингвистический дискурс вводятся понятия «энбинативы», «неоместоимения»; осуществляется попытка описания и систематизации общих принципов создания неоместоимений; обосновывается тяготение русского языка к инклюзивности; выдвигается мнение о гендерно-нейтральном потенциале русских местоимений.

Результаты исследования: определены особенности функционирования гендерно-нейтральных единиц в русской речи; установлены конкретные приёмы нейтрализации гендерно-маркированных высказываний; подробно описаны изменения в речевом узусе выбранной социальной группы; сформулировано понятие «микросистемы» личных местоимений и установлены связи между её элементами.

Область применения: результаты исследования могут быть использованы в научных работах по гендерной лингвистике психо- и социолингвистике; использованы для обоснования стратегии перевода иностранных текстов, содержащих гендерно-нейтральные высказывания; применены для расширения «Руководства по учёту гендерной специфики в устной и письменной речи»; использованы для составления «небинарной грамматики» русского языка; использованы при подготовке педагогов учреждений дошколь-

ного образования; применены в воспитательном процессе в целях формирования детского мышления, избавленного от гендерных стереотипов; включены в практику преподавания дисциплин «Морфология» и «Синтаксис» современного русского языка, «Общее языкознание», спецкурсов по социолингвистике и речевой прагматике на филологических факультетах вузов Республики Беларусь.

Автор дипломной работы подтверждает, что приведенный в ней материал объективно отражает состояние исследуемых явлений, а все заимствованные из литературных и других источников положения и концепции сопровождаются ссылками на их авторов.

РЭФЕРАТ

Структура работы. Дыпломная работа складаецца з уводзінаў, 3 раздзелаў, заключэння, спісу выкарыстанай літаратуры і 2 дадаткаў.

Аб'ём работы: 72 с.

Ключавыя словы: РУСКАЕ МАЎЛЕННЕ, ГЕНДЭРНА-НЕЙТРАЛЬНЫЯ ВЫКАЗВАННІ, ГЕНДЭРНА-МАРКІРАВАНЫЯ АДЗІНКІ, НЕБІНАРНАЯ ГЕНДЭРНАЯ ІДЭНТЫЧНАСЦЬ, НЕАЗАЙМЕННІКІ, ЭНБІНАТЫВЫ, НЕБІНАРНАЯ ГРАМАТЫКА.

Мэта даследавання: выявіць і апісаць гендэрна-нейтральныя выказванні ў маўленні рускамоўных небінарных асоб.

Аб'ект даследавання: гутарковае маўленне рускамоўных небінарных асоб у яго пісьмовым і вусным варыянтах.

Прадмет даследавання: фармальныя і функцыянальныя асаблівасці гендэрна-нейтральных выказванняў у сучаснай рускай мове.

Матэрыял даследавання: вынікі апытання небінарных асоб, расшыфроўкі вусных інтэрв'ю.

Метадалогія даследавання: агульнанавуковыя метады (назіранне, супастаўленне, аналіз, сінтэз); накіраваная выбарка моўнага матэрыялу; метадапісання і класіфікацыі; анкетаванне; лінгвістычны эксперымент; кампанентны аналіз; кантэкстуальны аналіз.

Навуковая навізна атрыманых вынікаў: упершыню выкарыстанне ў рускай мове гендэрна-нейтральных адзінак аналізуецца як камунікатыўная стратэгія; у рускамоўны лінгвістычны дыскурс уводзяцца паняцці «энбінатывы», «неазайменнікі»; ажыццяўляецца спроба апісання і сістэматызацыі агульных прынцыпаў стварэння неазайменнікаў; абгрунтоўваецца імкненне рускай мовы да інклюзіўнасці; прапаноўваецца меркаванне аб гендэрна-нейтральным патэнцыяле рускіх займеннікаў.

Вынікі даследавання: вызначаны асаблівасці функцыянавання гендэрна-нейтральных адзінак у рускім маўленні; вызначаны канкрэтныя прыёмы нейтралізацыі гендэрна-маркіраваных выказванняў; падрабязна апісаны змены ў маўленчым узусе абранай сацыяльнай групы; сфармулявана паняцце «мікрасістэмы» асабовых займеннікаў і ўстаноўлены сувязі паміж яе элементамі.

Галіна прымянення: вынікі даследавання могуць быць ужытыя ў навуковых работах, прысвечаных гендэрнай лінгвістыцы, псіха- і сацыялінгвістыцы; ужытыя для абгрунтавання стратэгіі перакладу замежных тэкстаў, якія змяшчаюць гендэрна-нейтральныя выказванні; ужытыя для расшырэння «Кіраўніцтва па ўліку гендэрнай спецыфікі ў вусным і пісьмовым маўленні»; ужытыя для складання «небінарнай граматыкі» рускай мовы; выкарыстаны пры падрыхтоўцы педагогаў ва ўстановах дашкольнай адука-

цыі; выкарыстаны ў выхаваўчым працэсе з мэтай фарміравання дзіцячага мыслення, пазбаўленага гендэрных стэрэатыпаў; выкладзены пры вывученні дысцыплін «Марфалогія» і «Сінтаксіс» сучаснай рускай мовы, «Агульнае мовазнаўства», спецкурсаў па сацыялінгвістыцы і маўленчай прагматыцы на філалагічных факультэтах ВНУ Рэспублікі Беларусь.

Аўтар дыпломнай работы пацвярджае, што прыведзеныя ў ёй матэрыялы аб'ектыўна адлюстроўваюць стан з'яў, якія даследуюцца, а ўсе запазычаныя з літаратурных і іншых крыніц палажэнні і канцэпцыі суправаджаюцца спасылкамі на іх аўтараў.

ABSTRACT

The diploma thesis consists of an introduction, 3 chapters, conclusion, a reference list, 2 appendix (72 pages).

Key words: RUSSIAN LANGUAGE, GENDER-NEUTRAL UTTERANCES, GENDER-MARKED UNITS, NON-BINARY GENDER IDENTITY, NEO PRONOUNCES, ENBINATIVES, NON-BINARY GRAMMAR.

The purpose of the study is to identify and describe gender-neutral utterances in language of Russian-speaking non-binary people.

The object of the research is oral and written forms of colloquial language of Russian-speaking non-binary people.

The subject of the research is as follows: formal and functional specifics of gender-neutral utterances in Modern Russian language.

The research material is as follows: survey data among the non-binary people, transcriptions of oral interviews.

The research methodology is as follows: general scientific conceptions (observation, comparison, analysis, synthesis); sample target language material; description and classification methods; survey; linguistic experiment; component analysis, contextual analysis.

As far as the **scientific novelty of the thesis is concerned**, for the first time the usage of gender-neutral units in Russian language is analyzed as a communicative strategy; the concept of enbinatives and neopronouns is brought into Russian linguistic discourse; the general principles of creating neopronouns are described and systematized; the tendency to express inclusivity in Russian language is established; the gender-neutral potential of Russian pronouns is described.

The **findings of the research** areas follow the specifics of gender-neutral units functioning in Russian language; establish the specific methods of neutralization of gender-marked utterances; describe in detail the transformations in speech usage of a selected social group; introduce a concept of a "microsystem" of personal pronouns and establish connections between its elements.

The **application area** can be used in the academic field of gender linguistics, psycholinguistics and sociolinguistics; can be used to justify a strategy of translating foreign texts containing gender-neutral utterances; can be used to broaden "Guidelines for gender-inclusive language in Russian"; can be used to compile "non-binary grammar" of Russian language; can be put into practice of teachers in pre-school establishments in order to help children form a way of thinking free of gender stereotypes; can be included in teaching practices of such disciplines as "Modern Russian Morphology", "Modern Russian Syntax", "General Linguistics", and another special courses at the philological faculties of the universities of the Republic of Belarus.

The author of this graduate thesis confirms that the used material objectively captures the state of examined phenomena and that all adopted concepts from literary and other sources are cited respectfully.